

Gemeente Utrecht

TRANSFORMATIEPLAN JEUGDZORGREGIO UTRECHT

September 2018

1. Inleiding

In Utrecht werken we al een aantal jaren met veel ambitie en met partners in de stad aan het nieuwe zorglandschap dat we gezamenlijk voor ogen hebben: met de cliënt centraal, ondersteuning en zorg in de nabijheid én op maat van het kind/ de jongere en het gezin, waarbij kinderen, jongeren en gezinnen zoveel als mogelijk zelf de regie voeren over de hulp die zij krijgen. Deze leidende principes vormen de basis waarop we het nieuwe zorglandschap stapsgewijs inrichten.

De introductie van de buurtteams en daarmee een extra partner en verwijzer in de basiszorg zorgde voor een nieuwe en andere dynamiek in de zorg voor jeugd. De afgelopen jaren is intensief met de huisartsen gesproken, onderzocht en ondervonden wat nodig is voor een goede en effectieve samenwerking. Daarnaast veranderde door de komst van de buurtteams ook de vraag aan de aanbieders van aanvullende zorg. De buurtteams, bestaande uit professionals met verschillende specialistische achtergronden, kunnen veel complexe hulpvragen zelf beantwoorden. Als er naast de inzet van het buurtteam en de sociale basis méér nodig is dan schakelt het buurtteam, in overleg met de cliënt, snel met aanbieders van specialistische zorg, door hen te betrekken of – zo nodig – naar hen te verwijzen.

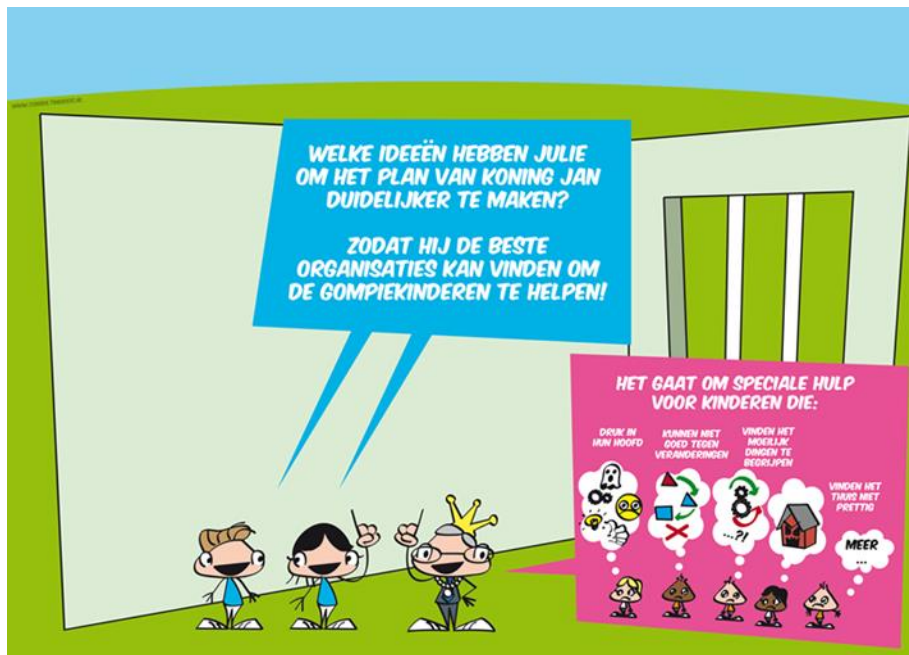
Terugkijkend op de eerste jaren na de transitie kunnen we concluderen dat de transitie is geslaagd en dat er een eerste begin is gemaakt met de gewenste transformatie. De afgelopen jaren zijn er al mooie stappen gezet: zo biedt de BSO+ kinderen met een ondersteuningsvraag de mogelijkheid om deel te nemen aan de reguliere buitenschoolse opvang, zijn onderdelen van de specialistische zorg zoals ambulante crisishulp en een deel van de hulp bij (v)echtscheidingen overgeheveld naar buurtteams en zijn er extra betaalbare woonplekken voor jongeren in een kwetsbare positie gerealiseerd en onderzoeken we in de pilot Extr@Utrecht de mogelijkheden om de aanvullende zorg in buurtgerichte integrale teams te organiseren.

In Utrecht staan we aan de vooravond van een nieuwe uitvraag op alle vormen van specialistische jeugdhulp in de jeugdzorgregio Utrecht én de zogenaamde essentiële functies die we samen met andere Utrechtse jeugdzorgregio's inkopen. Deze contractering vanaf 2020 zien we als een grote kans om onze ambities te versnellen én resultaten te versterken en te bestendigen.

Essentieel voor het realiseren van onze ambitie is de inzet en doorontwikkeling van de buurtteams, de sociaal makelaars, Jongerenwerk en de hulp & begeleiding aan dak- en thuisloze jongeren. Die zijn of worden opnieuw gesubsidieerd en hebben dezelfde leidende principes als basis. Door nieuwe beleidsregels en inkoop goed op elkaar af te stemmen bouwen we aan een omgeving waarbinnen de ontwikkelopgaven in de aanvullende zorg kansrijk kunnen 'landen'.

In alle beleidsregels en uitvragen vragen we nadrukkelijk aandacht voor buurtgericht werken en aansluiting bij de diverse wijkplannen.

De afgelopen periode is in dialoog met betrokken cliënten(organisaties), huisartsen, zorgaanbieders en betrokken partijen in de sociale basis en het (zorg)veld om hen heen een gezamenlijke ambitie geformuleerd. In dit proces is speciale aandacht besteed aan het betrekken en consulteren van kinderen en jongeren. Door voor de aanvraag voor het transformatiefonds de gezamenlijke ambitie zoals verwoord in de inkoopstrategie als vertrekpunt te nemen is betrokkenheid en draagvlak van onze samenwerkingspartners op dit transformatieplan automatisch geborgd.

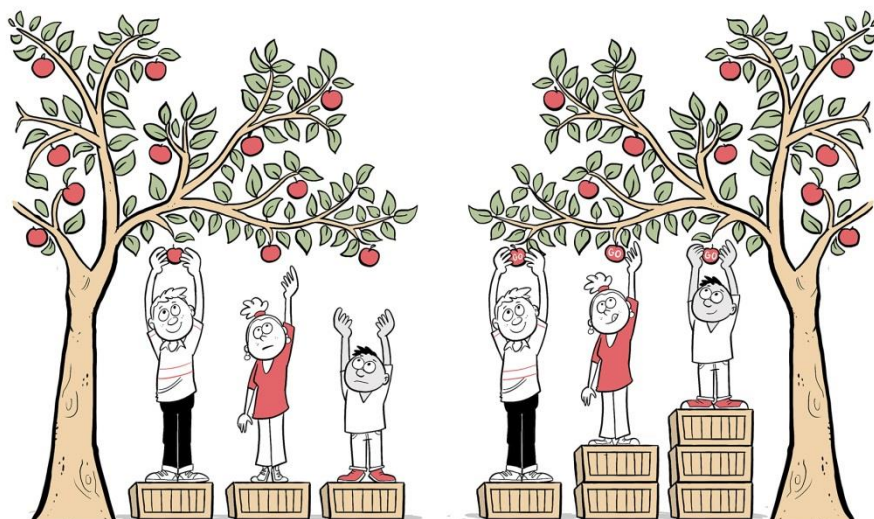
In Utrecht werken we met passie, creativiteit en ‘volgens de bedoeling’ én in partnerschap aan een nieuw zorglandschap met daarin een sterke sociale basis en voor wie dat (even) nodig heeft zorg dichtbij en op maat, contextgericht en zo ‘thuis als mogelijk’. De actielijnen zoals geformuleerd in het *statement Zorglandschap* en het landelijke *Actieprogramma Zorg voor Jeugd* herkennen en omarmen we en vorm(d)en de onderlegger voor de inkoopstrategie 2020 en deze aanvraag.

De komende jaren bouwen we graag voort op de sterke basis die er ligt. De extra gelden vanuit het transformatiefonds vormen een mooie aanmoediging om met onverminderde inzet verder te werken aan een betere zorg voor onze jeugd.

NB: in Utrecht gebruiken we in plaats van de term specialistische zorg vaak de term aanvullende zorg (aanvullend op de inzet van de sociale basis en de buurtteams). In deze aanvraag gebruiken we de termen door elkaar heen.

2. Ambitie

In Utrecht hebben we de ambitie dat ieder kind gezond en veilig kan opgroeien en de ruimte krijgt om zijn talenten te ontwikkelen

Gelijkheid betekent NIET hetzelfde

Een stevige sociale basis helpt hierbij. De ‘sociale basis’ gaat over gewoon opgroeien en iedereen die dan belangrijk is in het leven van een kind: ouders, familie, school, consultatiebureau, de sportclub, gitaarles, kerk, vriendjes, burens. Soms heeft een gezin tijdelijk hulp/zorg nodig. Dan is het fijn als er een netwerk is van vertrouwde mensen in de eigen omgeving, waar dit gezin bij terecht kan. Bijvoorbeeld voor een nachtje logeren, zodat ouders even op adem kunnen komen. Of een buurvrouw die regelmatig bijspringt. Ook zijn er vrijwilligersorganisaties en maatschappelijke initiatieven die een gezin kunnen helpen, bijvoorbeeld met praktische hulp of ondersteuning in de opvoeding. Al deze mensen in de buurt vormen samen een sterke ‘sociale basis’.

En soms hebben kinderen en ouders (tijdelijk) extra hulp nodig. In dat geval werken formele en informele (zorg)partners samen rond kind & gezin als collega’s in de buurt: dichtbij, op maat, integraal en contextgericht.

Voor de specialistische zorg betekent deze ambitie dat we toewerken naar een zorglandschap waarin de benodigde jeugdhulp zoveel als mogelijk op maat, tijdig, efficiënt, dichtbij en in samenhang geboden wordt. We maken de ‘beweging naar voren’ waarbij we zoveel mogelijk preventief en ‘zo gewoon mogelijk’ hulp en ondersteuning bieden aansluitend bij de leefwereld van kind/jongere en gezin. Dit vraagt om een goede samenwerking tussen de aanvullende zorg, buurtteams, huis-/jeugdartsen, organisaties in

de sociale basis en tussen formele en informele zorg. En dit zoveel mogelijk wijk- en buurtgericht vanuit het motto 'in de buurt zijn we collega's van elkaar'.

Alle zorg en ondersteuning is erop gericht dat een kind of jongere thuis kan blijven wonen. Als (tijdelijk) elders wonen toch nodig is gebeurt dat bij voorkeur binnen het eigen netwerk en in de eigen buurt/wijk zodat kinderen in een vertrouwde omgeving naar de eigen school en sportclub kunnen blijven gaan. Dit sluit ook aan bij de ambities in het landelijk actieplan 'Zorg voor de Jeugd' om de zorg 'zo thuis als mogelijk' te organiseren. Het werken met een door de jongere zelf gekozen mentor (belangrijke ander) uit het eigen netwerk biedt kansen om deze doorgaande lijn te versterken en mogelijk te maken.

Het in de eigen buurt 'zo thuis als mogelijk' organiseren van zorg is een richting en geen dogma. De context en leefwereld van bijvoorbeeld kinderen onder en boven de 12 kunnen erg verschillend zijn en daarmee ook het best passende antwoord. Waar het voor een kind of jongere vanuit de eigen vraag/context/cultuur beter is om zorg of (tijdelijk) verblijf juist buiten de eigen buurt/wijk te organiseren blijft daar uiteraard ruimte voor.

3. Onze leidende principes houden ons op koers

Het 'Utrechtse model', de leidende principes en de bijbehorende ambities hebben wij samen met onze partners in en rond het sociale domein ontwikkeld. Ze stoelen op een breed draagvlak. Het Utrechts model is uitgewerkt in een aantal beleidsdocumenten die u kunt raadplegen op de website voor professionals <https://www.utrecht.nl/zorg-en-onderwijs/informatie-voor-professionals/>

De leidende principes van het Utrechtse model zijn:

- Leefwereld centraal – kind/gezin/jongere in het dagelijkse leven vormt het uitgangspunt
- Uitgaan van mogelijkheden – normaliseren in plaats van problematiseren, aansluiten bij wat het kind/gezin/jongere en diens omgeving wel kunnen
- Zo nabij mogelijk – zorg beschikbaar in de eigen buurt, maatwerk in aansluiting bij kind/jongere en de omgeving daar omheen
- Doen wat nodig is – in aanvulling op en samen met de inzet vanuit het eigen netwerk
- Eenvoud – de inhoud is leidend niet het systeem, een overzichtelijk en minder versnipperd zorglandschap, minder bureaucratie
- Veiligheid van kinderen vormt altijd de ondergrens.

De basis van de transformatie is vastgelegd in het Utrechtse model met drie sporen:

Spoor 1 – een sterke samenleving: de sociale basis en gewoon opgroeien

Spoor 2 – steun waar nodig: basiszorg voor kinderen/ jongeren gezinnen en volwassenen

Spoor 3 – specialistisch waar het moet: aanvullende zorg

De kracht zit in de samenhang tussen de drie sporen. Met als doelstelling om in Utrecht daadwerkelijk 'de beweging naar voren te maken'. Om die reden zet Utrecht in op hoogwaardige basiszorg en een sterke sociale basis. Een sterke sociale basis omvat 'alledaagse' voorzieningen als opvoedingsondersteuning, onderwijs, (jeugd)gezondheidszorg, sport, welzijn, cultuur en werk en inkomensvoorzieningen en is een cruciale randvoorwaarde om de zorg voor jeugd succesvol te transformeren. We zorgen ervoor dat deze voorzieningen voor iedereen goed bereikbaar en toegankelijk zijn. Doordat bewoners voor veel vragen en zorgen terecht kunnen in de sociale basis voorkomen we vaak dat problemen verergeren en een beroep op zwaardere hulp of zorg nodig is. We realiseren ons overigens terdege dat de 'beweging naar voren' geen toverformule is. Voor sommige cliënten blijft langere tijd (zware) ondersteuning nodig.

Goede samenwerking tussen gemeente Utrecht, zorgaanbieders, buurtteams, cliëntenorganisaties, huisartsen, jeugdgezondheidszorg en andere betrokkenen blijft cruciaal voor het slagen van de vernieuwing. De expertise van alle partijen in de stad zetten we graag in om de vernieuwing op een voor cliënten positieve manier vorm te geven.

4. Waar staan we nu en wat zijn de ontwikkelopgaven voor de aanvullende zorg waar we de komende tijd aan werken

Waar staan we nu

Van ieder voor zich naar samen leren en ontwikkelen

In de jaren na de transitie hebben we samen met alle betrokkenen in de zorg rondom de cliënt door middel van ontwikkelopgaven en pilots de eerste stappen gezet op weg naar een getransformeerd zorglandschap op regionaal en bovenregionaal niveau. Daarnaast hebben

we samen geleerd om op een nieuwe manier naar zorg te kijken: meer vraaggericht vanuit het perspectief van de cliënt en diens gezin/netwerk, met aandacht voor de vraag achter de vraag en de context waarbinnen een hulpvraag ontstaat. Ook is er meer aandacht voor normaliseren, de-medicaliseren en 'praktisch' ontzorgen. Deze andere manier van kijken, waarbij centraal staat dat de zorg het kind volgt in plaats van andersom, biedt ruimte voor 'omdenken' en resulteert in nieuwe inzichten en nieuwe ideeën.

Zo leren we van de pilot Extr@Utrecht (zie volgende paragraaf) dat zorg op maat over de oude schotten en organisaties heen goed lukt in een team met verschillende expertises op fysiek dezelfde plek.

Jeugdhulp met verblijf beschouwen we inmiddels als een (tijdelijk) onderdeel van een ambulante traject. Daardoor ontstaat er nu een beweging om ook de (zwaardere vormen van bovenregionale) Jeugdzorg met verblijf zo veel als mogelijk overbodig te maken, bijvoorbeeld door het ontwikkelen van nieuwe concepten waarbij een jongere thuis kan blijven wonen met een programma van 8:00 tot 20:00 uur buitenshuis in een combinatie van school en naschoolse activiteiten. Door volop te investeren in het ontwikkelen van alternatieve en ambulante oplossingen in plaats van residentieel verblijf wordt veel leed voorkomen. De film Alicia illustreert de noodzaak van deze keuze.

Daarnaast is er het laatste jaar het gedeelde besef en urgentie ontstaan om samen te willen leren en 'omdenken' naar een maatwerk-antwoord voorafgaand aan een verwijzing in plaats van iets 'op te lossen' door alleen te verwijzen naar al bestaand en standaard aanbod. In 2017 is daarom onder andere gestart met maatwerktafels waar buurtteam, verwijzers en zorgaanbieders, waar mogelijk samen met het gezin/de jongere, bij ingewikkelde hulpvragen gezamenlijk kijken 'wat nodig is en van wie'. Hierin wordt breed gekeken van sociale basis tot werk & inkomen om tot een maatwerk antwoord op de vraag te komen. Deze leerervaringen delen we actief op bovenregionale en landelijke tafels zoals bijvoorbeeld in (werkgroepen van) de G4, J42, bijeenkomsten zorglandschap, dag voor de Jeugd etc.

Pilot specialistische jeugdhulp in de buurt : Extr@Utrecht

In nauwe samenwerking met de aanbieders van specialistische jeugdhulp, huisartsen, jeugdartsen en buurtteam is in 2017 de pilot buurtgerichte specialistische jeugdhulp in twee buurten opgezet (Extr@LeidscheRijn en Extr@Zuilen). Sinds september 2017 wordt hier intensief gewerkt aan het in praktijk brengen van de beoogde inhoudelijke transformatie van de zorg. Medewerkers met een brede expertise vanuit verschillende aanbieders en vrijgevestigden werken samen in een team in de buurt. De eerste ervaringen laten zien dat deze samenstelling bijdraagt aan het geven van een integraal antwoord op de vragen van ouders en verwijzers en een optimale samenwerking met de buurtteams en huis/jeugdartsen. Daarnaast draagt het werken in buurtgerichte integrale teams bij aan de 'vindbaarheid' van de zorg en een grotere maatschappelijke verantwoordelijkheid voor de jeugd als geheel binnen een buurt.

De pilot had en heeft ook als doel het inzicht te vergroten in welke vormen van specialistische jeugdhulp op buurtniveau georganiseerd kunnen worden en wat stedelijk, regionaal of bovenregionaal beschikbaar moet blijven. In de brede consultatiebijeenkomsten (regionaal en bovenregionaal) en in de ontwikkelkamer van de pilot zien we een breed draagvlak om deze wijze van werken vanaf 2020 stadsbreed te introduceren.

Per oktober 2018 breiden we de pilot uit met twee nieuwe teams (Extr@Vleuten en Extr@deMeern). Dit bekostigen we onder meer met de gelden vanuit het transformatiefonds.

Beweging Vleuten is de toekomst

Ambities krijgen pas betekenis wanneer we deze weten te vertalen naar de leefwereld. Daarom kiezen we ervoor om in aanloop naar een andere inrichting van het zorglandschap per 2020 in de wijk Vleuten te gaan werken 'alsof de ambities al waar zijn'.

De voorbereidingen voor deze 'beweging' zijn gestart, en we doen dit binnen de huidige contracten, budgetten en mogelijkheden.

We zetten in op het waar maken van maatwerkoplossingen in lijn met onze ambities en versterken en realiseren randvoorwaarden die hieraan bijdragen. Alle werkzame elementen die we al zien in de stad brengen we samen in Vleuten om zo maximaal te kunnen leren van de effecten daarvan op onze ambitie. Denk bijvoorbeeld aan BSO+, versterken kernpartneraanpak scholen, JGZ, inzet maatwerktafels, kindgericht werven van pleegouders, opbouwen sociaal bestand in de buurt met steungezinnen, betrokken middenstand e.d., en organiseren van een plek voor respijt/logeeropvang.

De leeropbrengsten vertalen we naar de inkoop 2020.

Ontwikkelopgaven waar we de komende tijd aan werken

Een sterke sociale basis in de buurt

Samen met partners willen we de (voorzieningen in) de sociale basis versterken zodat we steeds vaker en vanzelfsprekender 'zo gewoon mogelijk' hulp en ondersteuning kunnen bieden. Veel is al aanwezig in de stad, zoals sterk jongerenwerk en een breed palet aan informele zorg en opvoedondersteuning. Het is onze ambitie verder op deze 'voorkant' te investeren. Daarbij richten we ons onder andere op het uitbreiden van informele zorg, preventieve groepsgerichte activiteiten en het meer benutten van mentoren uit het eigen netwerk. Daarnaast heeft het versterken van het netwerk in de buurt met partners uit bijvoorbeeld onderwijs, welzijn en vrijetijd onze bijzondere aandacht. Samen vormen zij het netwerk (van opvoeders) rondom het kind. Met deze partners werken we eraan dat ze steeds vaker dichtbij en op maat aansluiten bij wat een kind nodig heeft. Het buurtgericht werken draagt bij aan het vergroten van de 'vindbaarheid' van zowel dit netwerk als de voorzieningen die er zijn in de sociale basis.

Verder bouwen aan goede basiszorg

De introductie van de buurtteams en daarmee een extra partner en verwijzer in de basiszorg zorgde voor een nieuwe en andere dynamiek in de zorg voor jeugd. De afgelopen jaren is intensief met de huisartsen gesproken, onderzocht en ondervonden wat nodig is voor een goede en effectieve samenwerking. Het optimaliseren van de samenwerking in de buurt is en blijft de komende jaren een belangrijk aandachtspunt.

De basiszorg die door het buurtteam geboden wordt is ook in de komende jaren nog volop in ontwikkeling. Daarbij bouwen we voort op het sterke fundament wat er al ligt. De buurtteams jeugd en gezin hebben, in de kern, een tweeledige opdracht: individuele begeleiding aan gezinnen en jongeren én het verbeteren van hun context zodat gezinnen en jongeren ook duurzaam zelf verder kunnen.

Voor het versterken van de context werken ze samen met verschillende partners: o.a. scholen, huis- en jeugdartsen, sociaal makelaars, informele zorg. Samen onderkennen ze de vragen en ontwikkelingen in de buurt en wijk en samen bepalen ze ook wat er nodig is en wie welke bijdrage kan leveren. Vroegsignalering is een goed voorbeeld: buurtteams en woningbouwcorporaties – en binnenkort ook andere crediteuren als ziektekostenverzekeraars en energiebedrijven – zetten in op vroegtijdige onderkenning van financiële problemen om erger te voorkomen.

Voor een goede samenwerking met de partners is gelijkwaardigheid belangrijk, ook bij de inrichting van de samenwerking. Gezinswerker, huisarts, jeugdarts zijn waar dat nodig is bij voorkeur als team – sociale én medische basiszorg – betrokken bij het gezin en de jeugdige en op basis van gelijkwaardigheid en wederkerigheid met elkaar in gesprek om gezin en jeugdige te ondersteunen.

Ontwikkelopgave buurtgerichte specialistische jeugdhulp en vormen van (tijdelijk) verblijf

Kinderen kunnen zich doorgaans het beste ontwikkelen en opgroeien in een zo normaal mogelijke situatie in hun eigen omgeving. We willen daarom, samen met aanbieders, buurtteam, huisartsen en andere partijen in het veld bereiken dat de specialistische jeugdhulp buurtgericht wordt georganiseerd met aandacht voor culturele diversiteit. Het eindplaatje dat we voor ogen hebben is dat de meest voorkomende specialistische jeugdhulp, zowel ambulante als tijdelijk verblijf, daadwerkelijk fysiek in de buurt aanwezig is in de vorm van een integraal team van specialisten. De expertise van dit team wordt op maat ingezet, waar nodig en passend, aanvullend op de basiszorg van buurtteams en huisartsen en jeugdartsen. Door tijdig te doen 'wat nodig is' verwachten we dat we langdurige vormen van jeugdhulp met verblijf kunnen beperken tot situaties die echt niet ambulante opgelost konden worden. Wel kan het nodig zijn om tijdelijk verblijf in te zetten als onderdeel van een ambulante traject. Daarom willen we voor jeugdigen, of een heel gezin, kleinschalige voorzieningen voor flexibel en tijdelijk verblijf in de buurt realiseren.

Ontwikkelopgave: vanuit visie 'zo thuis als mogelijk' naar zo min mogelijk Verblijf vanaf 2020

Het denken over 'Jeugdhulp met Verblijf' is de afgelopen jaren ingrijpend veranderd. In algemene zin, en zonder de bevoegen professionals tekort te doen, blijkt dat verblijf in een residentiële setting voor veel kinderen erg schadelijk is. Ook draagt de vermenging van wonen en zorg niet bij aan het normaliseren en zo thuis mogelijk organiseren van zorg. De komende jaren maken we werk van het scheiden van wonen en zorg. Het uitgangspunt dat elk kind kan opgroeien in een gezin(svorm) staat voorop, de benodigde hulp en behandeling organiseren we daaromheen. Als (tijdelijk) elders wonen toch nodig is gebeurt dat bij voorkeur binnen het eigen netwerk en in de eigen buurt/wijk zodat kinderen in een vertrouwde omgeving naar de eigen school en sportclub kunnen blijven gaan. Het kijken naar Verblijf als (tijdelijk) onderdeel van een ambulante traject opent deuren naar nieuwe ideeën en ambities met als wenkend perspectief dat alle zorg en ondersteuning voor elk kind of jongere, en ook het gezin daaromheen, thuis of dicht bij huis voorhanden is en 'Jeugdhulp met Verblijf' niet meer of alleen bij hoge uitzondering nodig is.

Figuur: de zorg organiseert zich rond het kind in plaats van andersom

Voor jeugdhulp met verblijf kan onze visie worden samengevat in de volgende drietrap:

1. tijdelijk verblijf in de buurt als onderdeel van een ambulante traject,
2. langduriger verblijf in een gezinssituatie (pleegzorg of gezinshuis), al dan niet in Combinatie met ambulante hulp, als een ambulante traject alleen niet voldoende is,
3. als het echt niet anders kan, gespecialiseerde vormen van verblijf buiten de wijk.

Een crisissituatie proberen we zoveel als mogelijk ambulante te stabiliseren. Waar dit niet lukt zorgen we voor snel beschikbare (tijdelijke) plekken die bij voorkeur gezinsgericht zijn.

Voor alle vormen van verblijf geldt dat de weergave in 'de bollenplaat' leidend is en cultuursensitief wordt ingericht, en dat we zorgen voor doorgaande lijnen, onder andere door de vertrouwde ambulante hulpverleners betrokken te houden waar dit kan.

Ontwikkelopgave specialistische ambulante jeugdhulp en jeugdhulp met verblijf, stedelijke schaal

Waar mogelijk willen we specialistische ambulante jeugdhulp en vormen van verblijf integraal en buurtgericht organiseren. Dit zal niet gaan voor zorg die zo weinig voorkomt of zo specialistisch is dat een stedelijke schaal nodig is om deze expertise te borgen. Deze vormen van zorg zullen stedelijk uitgevraagd worden. We zullen samen met onze partners nagaan om welke vormen van zorg het hier gaat. Van aanbieders die deze vormen van zorg gaan bieden, verwachten wij dat zij een consultatiefunctie vervullen voor de teams die buurtgerichte specialistische hulp gaan bieden.

Pleegzorg

De ambitie is dat alle kinderen opgroeien in een gezin. Wanneer dit thuis (tijdelijk) niet mogelijk is, dan is er een pleeggezin beschikbaar. Om dit te realiseren moeten er in de eerste plaats meer pleegouders worden geworven. Dit doen we door pleegzorg in Utrecht stad herkenbaar en eenduidig te maken. Daarnaast willen we dat pleegzorg aansluit bij de behoeften en de context van kinderen: pleegzorg is voor alle doelgroepen beschikbaar en kent verschillende varianten, zoals deeltijd en voltijd. We willen de draagkracht van pleegouders behouden en vergroten door het bieden van passende ondersteuning. Dit doen we door middel van voorlichting, scholing en begeleiding. Wij achten een sterke verbinding met de sociale basis en de basiszorg van groot belang, daarom verkennen we de mogelijkheid om in de toekomst een deel van de reguliere begeleiding van pleegouders vanuit de basiszorg (buurtteams) te organiseren. Ook willen we dat jeugdigen waarbij gedacht wordt aan een residentiële instelling met extra ondersteuning alsnog kunnen worden opgevangen in een pleeggezin.

Deze ambities vragen om doorlopende ontwikkeling met partners in de stad.

Ontwikkelopgave bovenregionale zorgvormen

Utrechts stad is op zichzelf een jeugdhulpregio. De gemeente werkt in bovenregionaal verband samen met de regio's Eemland, Lekstroom, Utrecht West en Utrecht Oost voor het organiseren van zeer specialistische zorg voor de meest kwetsbare kinderen en jongeren.

Voor de zogenaamde essentiële functies (vormen van jeugdzorg plus, drie milieu voorzieningen en specialistische klinische opname voor psychiatrische zorg) doen we dit met de genoemde vijf regio's en rond de inzet van jeugdbescherming/jeugdreclassering en het meldpunt Veilig Thuis sluit ook de regio Food-Valley aan.

De Utrechtse regio's werken samen rond deze bovenregionale functies omdat zij het belangrijk vinden dat er deskundigheid en voorzieningen beschikbaar zijn voor de groep meest kwetsbare kinderen.

In het voorjaar van 2017 is in bovenregionaal verband de ambitie geformuleerd om de essentiële functies zoveel als mogelijk overbodig te maken en dat wat nodig is regionaal 'zo thuis als mogelijk' te organiseren. En waar bovenregionale voorzieningen nodig blijven, te zorgen voor transformatie.

De komende periode tot aan de daadwerkelijk nieuwe uitvraag per 2020 benutten we om samen met aanbieders te onderzoeken en te leren met betrekking tot wat nodig is om de gewenste om- en afbouw mogelijk te maken. Daarbij kijken we nadrukkelijk ook naar ontwikkelingen elders in het land en sluiten we aan bij het gedachtegoed geïntegreerde dagprogramma's (waarbij een jongere thuis kan blijven wonen met een programma van 8:00-20:00 buitenshuis in een combinatie van school, zorg en vrije tijd). Om te zorgen dat dit onderzoeken en leren goed aansluit bij de eigen regio organiseren we pilots en maatwerktafels op regionaal niveau passend binnen het de eigen regionale context. Om op bovenregionaal niveau de afgesproken ambities te kunnen monitoren én samen te blijven leren zetten we actief in op het regelmatig delen van elkaars ervaringen en resultaten. Alhoewel we maximaal inzetten op het afbouwen van de essentiële functies naar passende regionale alternatieven zal er altijd een groep overblijven voor wie er regionaal (nog) geen perspectief is. Afhankelijk van de omvang van deze groep kopen we deze zorg vanaf 2020 gezamenlijk bovenregionaal of landelijk in. Dit gebeurt in afstemming met de vijf betrokken regio's en besluitvorming hierover loopt via de bestuurlijke overlegtafel die op bovenregionaal niveau is ingericht.

Voor jeugdbescherming, jeugdreclassering en Veilig Thuis is in de eerste helft van 2018 gezamenlijk een subsidietender gelopen waarvan de uitkomst is dat SAVE/Veilig Thuis vanaf 2019 voor zes jaar de opdracht gegund krijgt. In de nieuwe subsidieperiode zetten we in op een doorontwikkeling van de samenwerking van jeugdbescherming, jeugdreclassering en Veilig Thuis met de basiszorg en specialistische jeugdhulp, al dan niet met verblijf.

Ontwikkelopgave jongvolwassenen 16-27 – gezamenlijke opgave met WMO team

De overgang naar volwassenheid gaat voor sommige jongeren gepaard met flinke uitdagingen, wij willen deze overgang voor jongeren zo soepel mogelijk laten verlopen. De meeste jongeren kunnen prima zelf invulling geven aan deze transitie, soms met wat hulp vanuit hun omgeving. Een deel van de jongvolwassenen heeft hulp nodig bij het vormgeven van stabiel werk, inkomen en huisvesting. Als we specifiek inzoomen op jongvolwassenen in een kwetsbare positie zien we dat juist zij vaak al heel jong op zichzelf zijn aangewezen. Waar jongvolwassenen in Nederland gemiddeld op hun 25e jaar uit huis

gaan, moeten deze kwetsbare jongeren vaak al vanaf hun 18e hun eigen leven vormgeven. Dat kan een pittige uitdaging zijn, waarbij deze jongvolwassenen extra hulp en begeleiding nodig hebben.

De gemeente Utrecht wil met haar partners aan de jongvolwassenen die dat nodig hebben de ondersteuning bieden die aansluit bij hun leefwereld en die dichtbij, bereikbaar en begrijpelijk is.

Waar het jongeren met een zorgvraag betreft zien we vaak problemen rond de 'overgangen' in de zorg rond het 18e jaar omdat vanaf de 18e verjaardag de zorg officieel over gaat vanuit de Jeugdwet naar de WMO en/of Zorgverzekeringswet. In bepaalde gevallen en bij voldoen aan specifieke criteria kan verlengde jeugdzorg worden aangevraagd. Echter ook als niet wordt voldaan aan deze criteria kan het voor de ene 18 of zelfs 19 jarige beter zijn om de zorg te continueren bij aanbieders die gecontracteerd zijn onder de Jeugdwet terwijl voor een andere 17 jarige soms zorg die is gecontracteerd onder de WMO passender is. Wij organiseren en contracteren de noodzakelijke zorg dusdanig dat we voor jongvolwassenen een doorgaande lijn mogelijk maken zonder extra administratieve belasting voor de zorgaanbieders. Daarnaast werken we aan de realisatie van meer en betaalbare wooneenheden voor jongeren in kwetsbare posities waarbij we waar nodig begeleiding organiseren die hen helpt een goede overgang naar zelfstandigheid te maken. Hierbij is het belangrijk dat ook zorgaanbieders hun verantwoordelijkheid nemen door jongeren tijdig voor te bereiden op zelfstandigheid en – bij voorkeur samen met het buurtteam – een toekomstplan met een jongere te maken. Hier zien we een brede zorg, hulp en begeleidingsvraag, die ook gaat over bijv. jongeren voorbereiden om zelfstandig met geld om te gaan en zichzelf te redden.

Voor jongvolwassenen tussen de 16 en 27 jaar sluiten we aan op de ambities zoals verwoord in het in de raad aangenomen initiatiefvoorstel 'jongeren onder dak'.

5. Aanvraag en inzet transformatiefonds

De bijdrage van het transformatiefonds zetten we in 2018 en 2019 binnen het totaal van de ambities onder andere in om de Extr@Utrecht pilots uit te breiden (van twee naar vier). Eerder in deze notitie is al betoogd welke positieve ervaringen we met de eerste pilots hebben opgedaan. De twee nieuwe pilots krijgen een aanvullende opdracht mee: als we toegaan naar een werkelijkheid met geen of zo min mogelijk verblijf, wat betekent dat dan voor de benodigde expertises, omvang en inzet (bv werktijden) van de teams (zowel de specialistische teams als de buurtteams) in de wijk?

De opbrengsten en vragen die deze extra opdracht opleveren bespreken we in de zogenaamde ontwikkelkamers (buurtteams, huisartsen, SAVE, partners uit het onderwijs en aanbieders van specialistische zorg) en vertalen we naar de uitvraag 2020.

Vanaf 2020 gebruiken we de middelen om een extra impuls aan een soepele overgang en krachtige start van de kanteling naar buurtgerichte specialistische teams.

6. Verbinding met de zes actielijnen van het Actieprogramma Zorg voor de Jeugd

Actielijn 1: betere toegang tot jeugdhulp voor kinderen en gezinnen

In Utrecht streven we naar een eenvoudiger en minder versnipperd zorglandschap. We zijn ervan overtuigd dat dit bijdraagt aan een betere vindbaarheid van de zorg en een betere samenwerking tussen (formele en informele) zorgaanbieders.

De 18 buurtteams leveren – samen met de huisartsen– laagdrempelige hoogwaardige basiszorg in de 18 buurten van Utrecht. Met de pilots Extr@Utrecht onderzoeken we specifiek hoe we ook de specialistische zorg in teams in de buurt kunnen organiseren. De zichtbaarheid en nabijheid van deze teams draagt bij aan een goede samenwerking met andere partners in de buurt en een betere toegang tot zorg waar nodig.

Actielijn 2: meer kinderen zo thuis als mogelijk laten opgroeien

In Utrecht werken we actief aan de ambitie om kinderen ‘zo thuis als mogelijk’ op te laten groeien. In de ontwikkelopgaven in hoofdstuk 4 staat uitgewerkt hoe we dat doen.

Actielijn 3: alle kinderen de kans bieden zich te ontwikkelen

In Utrecht willen we dat ieder kind gezond en veilig kan opgroeien en de ruimte krijgt om zijn talenten te ontwikkelen. Een sterke sociale basis in de buurt helpt hierbij. Samen met het (passend) onderwijs, jeugdgezondheidszorg en andere partners ontwikkelen we hier een gezamenlijke visie op zodat we de grote inzet die hier al op plaatsvindt (nog) beter kunnen bundelen en versterken.

Actielijn 4: kwetsbare jongeren beter op weg helpen zelfstandig te worden

Zie de ontwikkelopgave jong volwassenen in hoofdstuk 4.

Actielijn 5: Jeugdigen beter beschermen als hun ontwikkeling gevaar loopt

Bij alles wat we doen vormt Veiligheid altijd de ondergrens. Voorafgaand en vanaf de transitie is veel geïnvesteerd in de samenwerking van SAVE met de buurtteams en andere lokale partners zoals politie en scholen. Doorontwikkeling en het verder versterken en verbeteren van deze samenwerking is een continu aandachtspunt.

Actielijn 6: Investeren in het vakmanschap

Investeren in vakmanschap betreft een gedeelde verantwoordelijkheid van gemeenten en zorgaanbieders waarover we regelmatig in gesprek zijn. Waar we van de professionals van het buurtteam vragen om ‘een nieuwe vak’ te ontwikkelen waarin het bieden van hoogwaardige generalistische basishulp centraal staat, vragen we van aanbieders van specialistische zorg om hun expertise te behouden en door te ontwikkelen én anders te leren inzetten: aanvullend op wat er al gebeurt, contextgericht en integraal.

Al voor de start van de transformatie hebben we het gesprek gevoerd met Utrechtse professionals. Dat was mede voeding voor onze uitgangspunten en de wijze waarop we onze buurt- en wijkgerichte teams inzetten. Professionals werkzaam in de buurtteams sluiten graag aan bij de leefwereld van cliënten en bieden van daaruit passende zorg en

begeleiding. Dit heeft geleid tot nieuwe vormen van begeleiding en hulpverlening, waarbij breder gekeken wordt naar wat er speelt in gezinnen/bij jongeren en waarbij duurzaam resultaat wordt nagestreefd. Voor de professionals in onze generalistische buurtteams betekent dit dat zij brede afwegingen moeten maken: hoe help ik het gezin met financiële problemen, hoe werk ik samen met het netwerk van gezinnen, en met andere professionals in het onderwijs en in de wijk.

De afgelopen jaren is er veel geleerd en ontwikkeld in onze buurtteams, tijd om dat op te 'tillen' en te expliciteren, zodat het geleerde vastgehouden kan worden en het werk van buurtteammedewerkers zichtbaarder wordt. Samen met centra voor Jeugd en Gezin én buurtteams in andere steden (op dit thema in het bijzonder met Veenendaal, Amersfoort, Leiden, Amsterdam en Rotterdam), partners in de zorg, kennisinstituten en opleidingen willen we de komende tijd investeren in vakmanschap en het door ontwikkelen van het vak. Samen met de Associatie voor Wijkteams is er een traject gestart om hier vorm en inhoud aan te geven, zodat we optimaal kunnen profiteren van hetgeen er op verschillende plaatsen is ontwikkeld en gezamenlijk aandacht kunnen vragen voor ontwikkelingen die nodig zijn om het vakmanschap in buurt- en wijkteams vast te houden en verder te ontwikkelen.